

Miljødirektoratet

NYE STATLIGE PLANRETNINGSLINJER FOR KLIMA OG ENERGI – HØRINGSUTTALELSE

Vi viser til brev fra Kommunal- og distriktsdepartementet datert 13. mars 2024 om høring på forslag til reviderte statlige planretningslinjer for klima og energi.

Naturvernforbundet ønsker med dette å avgi synspunkter på forslaget til nye retningslinjer.

Hovedmomenter

Våre synspunkter kan i korthet oppsummeres under følgende stikkord:

1. Mål
2. Klimagassbudsjetter
3. Handlingsplan
4. Kontosystem
5. Overvåking og kontroll
6. Endringer underveis

Vi har derfor valgt å disponere vår høringsuttalelse under nettopp disse overskriftene.

1. Mål

- Forslaget til retningslinjer sier at utslippsmålene bør være både konkrete og ambisiøse, og dette synes vi lyder fint. Men retningslinjene overlater for mye av tolkningsansvaret til planmyndighetene. Målene om samsvar med klimaloven og naturmangfoldloven må operasjonaliseres gitt kommunenes viktige rolle som arealforvalter.
- Et gammelt ordtak sier at «hvis du ikke kan måle det, så kan du heller ikke styre det». Vi foreslår derfor at retningslinjene gir staten oppgaven å lage en veileder på hvordan utslippsmålene skal defineres og måles.

2. Energieffektive løsninger

- Naturvernforbundet støtter mål om at kommunen fremmer energieffektive løsninger i egen virksomhet. Her bør kommunene sett mål som støtter opp om regjeringens mål om 10 TWh redusert strømforbruk i bygg innen 2030. Som planmyndighet må også kommunene legge til rette for energieffektivisering i eksisterende nye bygg, for eksempel ved å unntak energioppgraderinger og solceller fra søknadspliktige fasadeendringer.

3. Legge til rette for fornybar produksjon

- Punkt 4.2 I bør endres til at: «Kommunen bør kartlegge og legge til rette for fornybar energiproduksjon på bygg, langs samferdselsårer og andre grå arealer og avklare behovet for areal til vindkraft og solkraft. Kommunen må som planmyndighet sørge for at det stilles krav til utnyttelse av avfallsvarme og biologisk avfall til energiformål.»

4. Klimagassbudsjetter

- De nye retningslinjene sier at det skal lages regnskap for utslipp, og dette er bra. Naturvernforbundet synes disse regnskapene skal utarbeides hvert år og foreslår at retningslinjene spesifiserer dette.
- Regnskapene bør kunne ses i sammenheng med tilsvarende budsjetter. Retningslinjene bør derfor stille krav til at alle kommuner lager budsjetter for sine klimagassutslipp.
- Langtidsbudsjetter kan vedtas i samband med rulleringen av langsiktige planer, eksempelvis hvert fjerde år. I tillegg bør det lages årlige budsjetter.
- Naturvernforbundet foreslår at retningslinjene har regler om at det skal lages langtids- og årlige budsjetter for klimagassutslipp.

5. Handlingsplan

- Klimagassbudsjettene må følges opp av handlingsplaner. Forslaget til retningslinjer sier ikke nok om dette. Naturvernforbundet ønsker at retningslinjene skal stille krav om at det skal lages langsiktige og årlige handlingsplaner for å sikre realismen i budsjettene.
- Vi mener også at ledelsen hos planmyndighetene må ha et tydeligere ansvar i retningslinjene. Eksempelvis kan det stilles krav om «ledelsens gjennomgang» etter samme mønster som i ISO9001 (standard for kvalitetsstyring).
- I tillegg mener vi at handlingsplanen regelmessig må følges opp politisk hos hver enkelt planmyndighet. Dette kan for eksempel skje etter «ledelsens gjennomgang». Vi mener retningslinjene bør si noe om dette.

6. Kontosystem

- Vi synes retningslinjene bør vise til at både regnskap og budsjetter for utslipp settes opp etter et omforent mønster. På denne måten kan det bli lettere å sammenlikne og føre ensartet statistikk over tid. Da vil man også kunne sammenlikne planmyndighetene med hverandre. Vi ser for oss et slags kontosystem slik man har i økonomiske regnskap.
- Systemet må også inkludere regler for mengdeberegning. Med slike regler blir sporbarheten i både regnskap og budsjetter bedre. Dårlig sporbarhet vil fort skape usikkerhet og mistillit til tallene.
- Naturvernforbundet vil be om at staten får et ansvar for å lage regler for et omforent mønster som beskriver hvordan slike regnskap og budsjetter skal settes opp. Det samme gjelder mengdeberegningsregler.

7. Overvåking og kontroll

- De nye retningslinjene har et eget avsnitt som omhandler styringsdokumenter. Men det sier ingenting praktisk om overvåking og kontroll. Riktignok nevnes litt om ansvar for oppfølging og

tidsfrister for gjennomføring av tiltak. Vi foreslår at kommunene må innføre et eget internkontrollsystem som sikrer overvåking og kontroll.

- Retningslinjene bør si noe om hvordan planmyndighetene kontinuerlig må overvåke egne prestasjoner. Videre må de si noe om sporbarhet av utslippsmålinger samt kompetansen til de som skal dokumentere status for kommunens innsats.
- Naturvernforbundet ønsker også at retningslinjene sier hvem som skal være tilsynsorgan og ber om at dette ikke delegeres langt unna den reelle fagkompetansen i staten. Vi synes det er naturlig at statsforvalteren fører tilsyn og sjekker at kommunenes internkontrollsystem er på plass. Dette vil bidra til at antall innsigelser reduseres.

8. Endringer underveis

- Vi innser at det ikke er lett å følge alle planer til punkt og prikke. Ofte forandrer situasjonen seg underveis. En svakhet i de nye retningslinjene er at de ikke gir tydelige signaler på hvordan planmyndighetene skal opptre når situasjonen forandrer seg.
- For eksempel: En bedrift ønsker å etablere seg og skape mange arbeidsplasser, men de kommer til å slippe ut mye klimagasser. Skal vi da godta at klimagassbudsjettet sprekker, eller må planmyndigheten gjøre kompensierende tiltak på andre områder?
- Vi synes retningslinjene bør gi føringer for hvordan planmyndighetene skal forholde seg når det skjer endringer underveis. Avbøtende tiltak kan eksempelvis være omdisponering av arealer fra bolig/næring til LNFR.

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Truls Gulowsen
leder